

Októberi emlékeim

Októberben emlékezünk az aradi vértanúkra, a kommunista haláltáborok áldozataira, az '56-os szabadságharc és forradalom hőseire és arra, hogy októberben (1919-ben) kezdődött a magyar nemzet ősi szülőföldjének megbocsáthatatlan szétdarabolása. Október a magyar nemzet gyász hónapja, amit nem véletlenül követ november elseje, a mindenszentek és másodika, a halottak napja.

Közeledve az újabb évfordulóhoz engedtessek meg nekem, hogy én is elmondjam októberi emlékeimet, értesüléseimet. Igaz, hogy az itt következő szöveget még tavaly jegyeztem le a naplómbe, de időszerűségéből semmit sem veszített.

*

Október 21. szombat

Holnapután lesz kerekén 50 éve, hogy a magyar nép fellázadt a túrhetetlen nyomor, az elaljasodott, az orosz birodalmat kiszolgáló politikusok ellen. Fellázadt, mert tovább nem tudta elviselni a terrort, a nincstelenséget, a megalázást. Elsődleges ok a lázadásra, a hazát és a népét eláruló kommunista vezetők ellen indult el, ami átcsapott az oroszok elleni harcba. Harcolniuk kellett, mert az oroszok nem adhatták fel a második világháborúban kapott ajándékukat. Az igazságosság bajnokai nem vonulhattak ki, mert ha ezt megteszik, akkor a többi leigázott ország is követelni fogja a függetlenséget. Kádár gyorsan megértette, hogy nem lehetnek függetlenek semmilyen szinten, és a kezdeti hezitálás után „behívta” az oroszokat. Azokat, akik teljes hadi gépezettel Magyarországon tartózkodtak. Nemcsak orosz katonák és tisztek serege, hanem még a feleségek, a gyerekek is itt éltek. Külön, kizárólag az ő részükre tartottak fenn üzleteket, ahol csak az oroszok vásárolhattak... Kádárt azért kell elítélni, mert „behívta a rendfenntartókat”, halálra íteltette Nagy Imrét és véres, megtorló intézkedéseket fogantatosított. Elárulta a magyar nemzetet, hazudott éjjel, hazudott nappal. Azt hazudta, hogy senki sem él olyan jól a környező országokban, mint a magyar nép. 20 milliárd dollár adóságot rakott a nép vállára, majd mikor '89-ben látta, hogy itt a vég, akkor megjátszotta a szenilis öreget, és a halálba menekült. Emlékszem,

milyen blódségeket beszélt egy héttel a halála előtt. Emlékszem Grósz Károly bejelentésére, hogy Kádár elvtárs hamarosan elmondja mindazt, ami Nagy Imrével történt. Erre már nem kerülhetett sor, mert „megszökött” a delikvens.

1956-ban én 13 éves voltam. Magyarokanizsán éltem '57-ig, majd Szabadkára költöztünk. A mai napig hitetlenkedve hallgatom azokat az embereket, akik olyan részletességgel tudnak beszélni a zsenge gyerekkorukról, mintha filmet néznének. Azért van bennem kétely, mert én nagyon szelektíven tudom csak felidézni az emlékeimet. 56-ból arra emlékszem, hogy a szomszéd gyerek a budapesti harcokról beszélt, amit az éjszaka hallottak a rádióban. Az egyik őszi nap elterjedt a hír, hogy magyar menekültek vannak a vasútállomásnál lévő üres kaszárnyában. (Úgy tudom, hogy később Fruzsna iskolának nevezték el ezt a helyet). A nevezett épület hozzánk olyan másfél kilométerre lehetett, ahova barátaimmal, Takács Pistával és Koncz Gyuszával elmentünk. Hívős szeles idő volt (erre pontosan emlékszem), a régi kaszárnya előtt a fal mellett ült egy csapat elhanyagolt, kopott ruhájú ember, egypáran sétálgattak, majd mikor megláttak bennünket, odajöttek, és mindenfélét kérdezgettek, cigarettát és kenyeret kértek. Bennem az a kép maradt meg, hogy ülnek szürke lópokrócba csavarodva, és végtelen szomorúsággal a szemükben, a semmibe néznek.

Emlékszem még a pesti rádió bemondójának hangjára, arra, amit a szomszédban hallottam (nekik volt csak az utcánkban rádiójuk), hogy „egy csoport lázadó bevette magát a híd lábához, heves harcok folynak a banditák ellen”. A bandita szó megmaradt bennem, mert nem értettem, hogy mit keresnek a cowboyok ellenfelei Budapesten. Azokban az években majd minden cowboyos filmet megnéztünk, és utána le is játszottuk a látottakat. Érdekes, egy szót sem tudtunk sem angolul, sem szerbül (szerb nyelven feliratozták a filmeket), ennek ellenére minden filmet megértettünk; tudtuk mit mondott a seriff és mit az indián.

A hetvenes évek közepén újra találkoztam az '56-os dolgokkal. A Trió nevű festővállalatban dolgoztam

Farkas János csapatában. Pancsován az Azotara hatalmas vegyi üzemben festettük a különböző csöveket, irigylésre méltó fizetésért. Egy szép őszi napon két új munkás csatlakozott hozzánk; az egyik csantavéri, a másik szabadkai születésű, aki '56-ig Magyarországon élt. Olajos János volt ez az ide vagy inkább visszamenekült hazánkfi. Munka után is együtt maradt a brigád, főztük a vacsorát, kártyáztunk, beszélgettünk. Olajos úr volt az első élő (hiteles) tanú, akitől '56-ról hallottam. Kelebián éltem a családommal (egy ötéves lány és egy 1 éves fiú), mikor kitört a forradalom Pesten. ('56-ról tőle hallottam először úgy beszélni, hogy forradalom volt). A munkahelyem egy pincegazdaságban volt, azok küldtek fel '54-ben Pestre, hogy ott áruljam a kelebiai és környéke borát. Sok híres vendégem volt (többek között Kiss Manyi, Kazal László), mert minőséges és olcsó árunk volt. Nekem ott aranyéletem volt, mert fociztam, és ezért különféle előnyben, juttatásban részesültem. Október 23-a Pesten ért, részt vettem a tüntetéseken, az ávosok elleni harcban, de mikor láttam, hogy az oroszok is beavatkoznak, azonnal hazautaztam. A forradalom leverése utáni napokban összefogtunk a helybéli „ellenállókka”, a volt állomásfőnökkel és megszerveztük a menekülésünket. Egy marhavagont megcímeztünk Triesztbe, leplombáztattuk az egyik megbízható baráttal, és így 15 ember megszökött. Minden a terv szerint történt, hiszen sikerült kijutni az akkor már szigorúan őrzött Magyarországról. A vonat Szabadkán keresztül Vinkovcinak vette az irányt (nem akartunk előjönni, mert Olaszországba akartunk menni, ahonnan majd Amerikába visznek bennünket). A fuvarlevélen fel volt tüntetve, hogy gyorsáru, ám ennek ellenére nagyon lassan vitték tovább a vagonunkat. Az örökkévalóságnak tűnő vonatkoztatás ötödik napján elfogyott a vizünk. Borzasztó idők következtek. Olyanok, hogy a saját vizeletünket ittuk meg. Ljubjanába érve a jugó belügyesek észrevették, hogy emberek vannak a vagonban, ezért félreállították a kocsikat és felnyitották. Lassan

előmáztunk, ám rémülve láttuk, hogy egy század katona fogta körbe a vagon. Még a telefonpóznákon is lógtak a bakák. Táborba vittek bennünket, mindenkit alaposan kikérdeztek, majd magunkra hagytak. Másnap én azt kértem a parancsnoktól, hogy vigyenek vissza Szabadkára, mert ott lakik az apám, és én itt szeretnék élni Jugoszláviában. A többiek eljutottak Olaszországba és onnan Amerikába, én pedig visszajöttem Szabadkára, és most itt vagyok Pancsován és festem a csöveket.

Éjszakánként arra ébredtünk, hogy Olajos úr álmában keservesen nyög, nyöszörög. Másnap rákérdeztem, hogy mi ez a nyögés, miről álmodik? Talán még mindig a vonatozást fájlalja?

- Nem, azt már régen elfelejtettem - válaszolta gyorsan. Később egy kis ital hatására elmondta, hogy Kelebián '55-ben egészen '56 október elejéig majd minden éjjel bevitték, és embertelen módszerekkel vallatták. - Azt akarták tudni kivel, milyen kapcsolatot tartok a Jugoszláviában maradt rokonaimmal. Lefogott két pribék, odakötözték a székhez, tölcserít nyomtak a torkomba és elkezdtek „itatni”. Később a talpamat verték, válogatott szitkok mellett. Mindenféle megaláztatást végigcsináltak rajtam. Hajnalban, amikor elengedtek, akkor szigorúan meghagyták, hogy jelenjek meg a munkahelyemen és senkinek se merjek erről beszélni, mert ha ők megtudják – ők mindig mindent tudnak -, akkor még nagyobb verésben, családom meghurcoltatásában lesz részem.

'56. október közepén, amikor már érezni lehetett, hogy a hatalom nem olyan szilárd, nem bántanak, nem visznek el éjszakai „műszakra”, akkor a falu központjában – vasárnap délelőtt, a szokásos kupaktanácsban - megszólalt egy idős ember és ezt mondta: „Tudjátok meg, hogy engem az elmúlt egy évben többször bevitték az ÁVÓ pincéjébe és megverték, mert odaátról való vagyok”. Erre megszólalt a mellette álló, és ő is ugyanazt mondta. – Akkor értettem meg – fejezte be vallomását Olajos úr -, hogy ezek mindenkit megverték.